

Basisnota

voor de organisatie van de Rondetafel Bouw

12 januari 2012

1. Situering van de Rondetafel Bouw	3
2. Elementen van langetermijnvisie	4
2.1. Bouw als verankerde industriële cluster	4
2.2. Belangrijkste uitdagingen voor de bouw	5
2.3. Succesfactoren voor een geslaagde transformatie	7
3. Concretisering van de langetermijnvisie	8
3.1. Transformatieplatformen en thematische werkgroepen	8
3.2. Op te richten transformatieplatformen	10
3.3. Op te richten thematische werkgroepen	12
4. Concrete werking van de Rondetafel Bouw	14
4.1. Kerngroep van de Rondetafel	14
4.2. Taken van de kerngroep	14
4.3. Relatie met andere overlegorganen	14
4.4. Verdere uitwerking naar een strategisch actieplan	15
4.5. Communicatieplan	16
Bijlage 1: samenstelling van de kerngroep Rondetafel Bouw	17
Bijlage 2: Waar staan we? Waar gaan we naar toe?	18
Bijlage 3: bestaande instrumenten, platformen en aanverwante initiatieven	19

1. Situering van de Rondetafel Bouw

Het Nieuw Industrieel Beleid vormt een belangrijk transitithema binnen het Vlaanderen in Actie (ViA)-beleid van de Vlaamse regering. Waar relevant en noodzakelijk zal dan ook afstemming worden betracht tussen de werking van de Rondetafel Bouw en het ViA-beleid. Intussen heeft het VESOC (Vlaams Economisch en Sociaal Overlegcomité) op 30 september 2011 de bouw gekozen als piloot-case voor de opstart van nieuwe Rondetafels voor de sector- en clusterspecifieke implementatie van het Nieuw Industrieel Beleid in Vlaanderen.

De Rondetafel Bouw wordt georganiseerd volgens het VESOC-protocol van 18 januari 2008.

De elementen van deze aanpak zijn:

- De Rondetafel vertrekt vanuit de sector maar moet volgens de VESOC-nota uiteindelijk wel heel de bouw-, energie- en milieucluster omvatten.
- De opstartfase wordt georganiseerd door de SERV. De SERV bepaalt in samenwerking met de sector de samenstelling en agenda voor de startvergadering. Aan een 'trekker' wordt gevraagd een startnota op te maken die vanuit een langetermijnvisie de ontwikkelingskansen voor de sector schetst en die als uitgangspunt kan dienen voor het verdere ontwikkelingsproces.
- De sector maakt in een volgende fase afspraken over het verdere verloop van het Rondetafelproces, over de sturingsaanpak en over de oprichting van werkgroepen:
  - enerzijds rond een aantal transformatieprojecten die tot concrete innovatieve bedrijvenclusters aanleiding kunnen geven;
  - anderzijds rond een aantal horizontale thema's die meer te maken hebben met het zogenaamd 'flankerend' beleid dat de overheid zou moeten voeren.Het initiatief om aan een bepaald transformatieproces te werken gaat dus uit van de sector. Maar uit de besprekingen daarover moet ook naar voor komen hoe de overheid de randvoorwaarden kan verbeteren om de beoogde transformatie te bevorderen. Dit vervolgtraject wordt gecoördineerd door het departement EWI (Economie, Wetenschap en Innovatie).

Intussen zijn al de voorwaarden vervuld om van start te gaan:

- De betrokken werkgevers- en werknemersorganisaties hebben elk hun delegatie aangeduid voor de kerngroep die binnen de Rondetafel Bouw een sturende rol zal vervullen.
- De Vlaamse Confederatie Bouw (VCB) heeft een startnota opgemaakt die de belangrijkste uitdagingen voor de sector samenvat en die door de kerngroep werd geamendeerd en door de VCB werd aangepast.
- Op basis van deze nota heeft de kerngroep een consensus bereikt over de transformatieplatformen en thematische werkgroepen die eerst zullen worden opgestart. In de loop van het proces kunnen wel nog bijkomende platformen en/of werkgroepen worden opgestart.
- Tevens heeft de kerngroep werkafspraken gemaakt over welke organisatie welk transformatieplatform of welke werkgroep zal trekken. De kerngroep heeft ervoor geopteerd dat voor elk platform of werkgroep één organisatie de

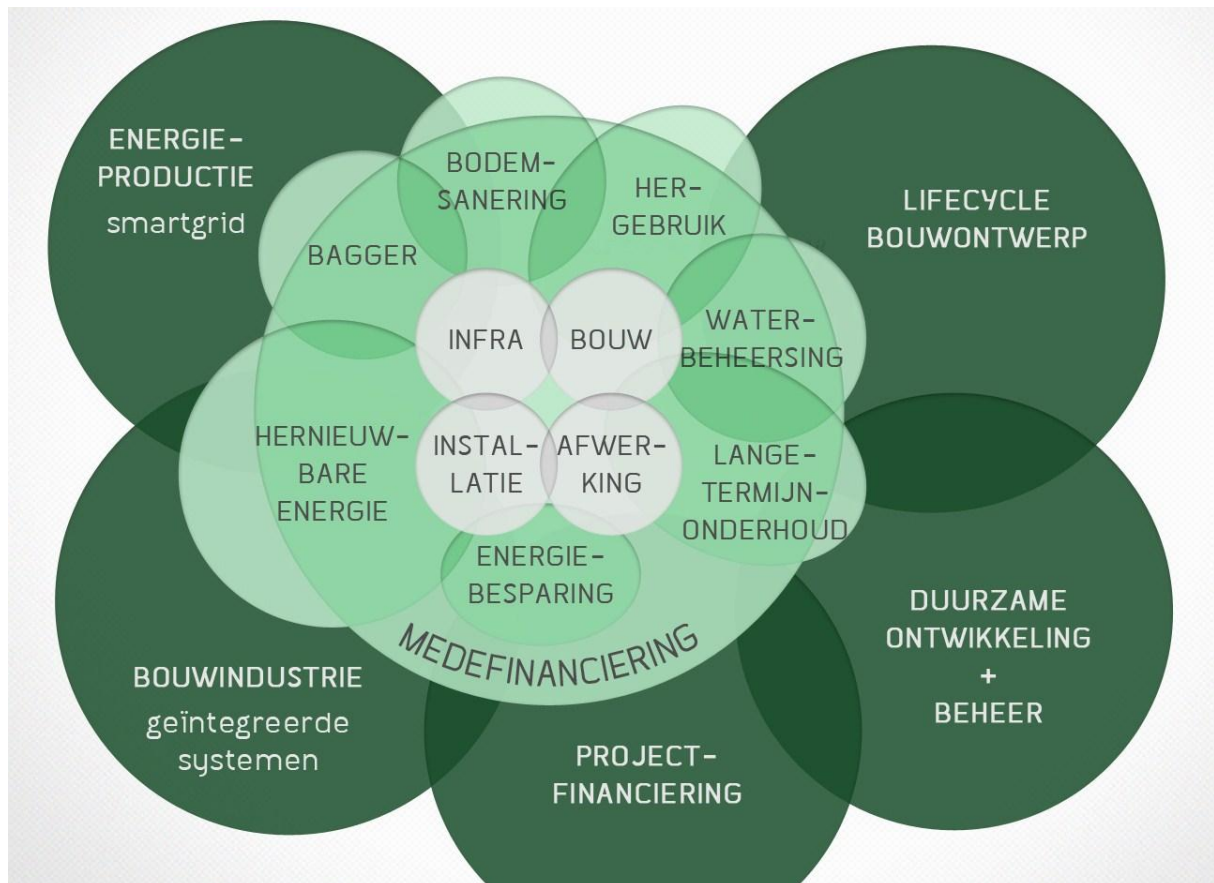
eindverantwoordelijkheid op zich zal nemen. Dit neemt niet weg dat deelaspecten binnen een platform of werkgroep aan een andere organisatie kunnen worden toevertrouwd.

2. Elementen van langetermijnvisie

2.1. Bouw als verankerde industriële cluster

De bouw is een stevig in eigen land verankerde sector en bezit nog een belangrijk ontwikkelingspotentieel. Zo is de bouw de laatste jaren ook zeer actief geworden op het vlak van energie en leefmilieu. Traditioneel bestaat de bouw uit uitvoerders van ruwbouw-, infrastructuur-, installatie- en voltooiingswerken. Maar vanuit deze kern heeft zich intussen een belangrijke bouw-, energie- en milieucluster ontwikkeld. Zo zijn wegebouwbedrijven zich ook gaan toeleggen op het hergebruik van bouw- en slooppuin, zijn wegebouw- en baggerbedrijven ook bodemsaneringsoperaties gaan uitvoeren, zorgen installateurs nu ook voor energieproductie in gebouwen via onder meer fotovoltaïsche panelen en warmtepompen en moeten aannemers in PPS-projecten mee zorgen voor de financiering.

Grafiek 1: schematische voorstelling van bouw-, energie- en milieucluster

De grenzen tussen de bouw en een ruime waaier van bouwverwante activiteiten vervagen. De impact van de bouw-, energie- en milieucluster op de Vlaamse economie neemt toe en bezit de potentie om in de toekomst nog verder te groeien. Het aandeel van de bouwactiviteit in het bruto binnenlands product bedraagt nu ongeveer 5% maar dat van de hele cluster wellicht ongeveer 25%. De VCB gaat op korte termijn onderzoeken op welke manier de

impact van de bouw-, energie- en milieucluster op de Vlaamse economie maar ook op de tewerkstelling in Vlaanderen beter kan worden gekwantificeerd.

In ieder geval is nu al duidelijk dat wanneer de Vlaamse overheid de bouw-, energie- en milieucluster via een aangepast 'flankerend' beleid ondersteunt, deze steun een belangrijk multiplicatoreffect zal sorteren en met name een hogere economische groei kan bewerkstelligen of minstens een recessie kan tegengaan. De Rondetafel Bouw zal niet alleen bekijken wat binnen de sector zelf moet veranderen maar ook concrete signalen geven naar het gewenst flankerend overheidsbeleid.

Dit beleid moet inspelen op de belangrijke transformaties die de bouw-, energie- en milieucluster momenteel ondergaat. Deze transformaties bieden als belangrijk voordeel:

- dat zij leiden tot de toenemende vervanging van import (bijvoorbeeld van bouwmaterialen) en consumptie (bijvoorbeeld van fossiele brandstoffen) door eigen productie (met name van gerecycleerde granulaten en hernieuwbare energie);
- dat zij de export van bouwmaterialen en bouwdiensten kunnen doen toenemen;
- en aldus de Vlaamse economie aanzienlijk kunnen versterken, de tewerkstelling in eigen land kunnen doen toenemen en het aantal werkzoekenden kunnen doen afnemen.

De kerngroep van de Rondetafel Bouw heeft ervoor gekozen voor de verdere stimulering van deze transformaties te starten vanuit het bouwproject vermits het bouwproject de uiteindelijke integrator van al deze transformatieprocessen vormt, en dus niet zozeer vanuit de bouwproducten.

2.2. Belangrijkste uitdagingen voor de bouw

De belangrijkste transformatieprocessen in de bouwsector kunnen als volgt worden samengevat:

1) Laag energie nieuwbouw en renovatie

De doelstellingen zijn:

- op het vlak van nieuwbouw tegen 2021 te komen tot Bijna Energieneutrale Gebouwen (BENG) en voor overheidsgebouwen al tegen 2019;
- op het vlak van renovatie het sterk verouderde gebouwenpatrimonium versneld energiezuiniger te maken;
- op het vlak van hernieuwbare energie tegen 2020 13% hernieuwbare energie te produceren.

Deze doelstellingen zijn op Europees vlak vastgelegd.

De weg naar deze doelstellingen is nog lang:

- volgens de laatste statistieken zijn nog maar ongeveer 5% van de nieuwe woningen laag energie woningen met een E-peil van minder dan 40;
- ongeveer 75% van de bestaande Vlaamse woningen dateren van voor 1980 – wat meer is dan in de meeste andere Europese landen – en zijn dus meer dan in andere landen niet of nog onvoldoende geïsoleerd;
- het aandeel aan hernieuwbare energie bedraagt nog maar 3,4%.

Op tien jaar tijd moet dus nog een belangrijke transformatie plaatsvinden.

2) Nieuwe bouwvormen in functie van demografische en ruimtelijke evoluties

Vlaanderen is binnen Europa een van de snelst groeiende regio's. Volgens het Planbureau zal het aantal inwoners in Vlaanderen stijgen van 6,23 miljoen in 2010 naar 6,78 miljoen in 2030 en uiteindelijk tot 7 miljoen in 2060.

Het aantal gezinnen neemt nog sneller toe dan het aantal inwoners omwille van de zogenaamde 'verdunning', d.w.z. dat de gezinnen almaar minder personen tellen. Vlaanderen evolueert naar een gemiddelde van twee personen per gezin. Op basis van deze evolutie kunnen we ervan uitgaan dat het aantal gezinnen van 2010 naar 2020 met ongeveer 290.000 zal toenemen en van 2020 naar 2030 met ongeveer 250.000.

Terwijl het aantal inwoners van 0 tot 65 jaar relatief constant zal blijven, komt er een sterke toename van het aantal 65-plussers (+46% tegen 2030) en vooral van het aantal 80-plussers (+55% tegen 2030).

Bovendien is de ruimte in Vlaanderen schaars. De overheid heeft trouwens besloten de verdere bebouwing van het buitengebied af te remmen. De bevolking neemt nu vooral toe in en rond de steden. De nog beschikbare woonruimte moet maximaal worden benut.

Belangrijke transformaties op dit vlak zijn onder meer:

- de noodzaak tot compactere woonvormen te komen met een mix van functies, met meer collectief groen en meer van stedelijke aard;
- de toenemende vraag naar vormen van levensloopbestendig wonen;
- de maximale benutting van de nog beschikbare bouwgronden, ook als ze bijvoorbeeld overstromingsgevoelig zijn.

3) Grondstofverbruik verminderen en hergebruik bevorderen

De einddoelstelling bestaat erin het gebruik van uitputbare grondstoffen te verminderen en naar een grotere mate van cradle to cradle te evolueren.

Deze doelstelling zal enkel kunnen worden bereikt door een brede waaier aan initiatieven zoals onder meer:

- een verdere toename van de recyclage van bouw- en slooppuin (maar die bedraagt in Vlaanderen nu al ongeveer 90%);
- een sterke toename van hoogwaardige toepassingen voor bouw- en slooppuin (die tot nu toe nog relatief beperkt zijn);
- een ruimere toepassing van nagroeibare materialen (zoals bijvoorbeeld FSC-gelabeld hout);
- de toepassing van 'lean building' (dat het gebruik van materialen in bouwprojecten beoogt te verminderen).

Verschillende actoren spelen bij deze transformatie een rol: slopers, exploitanten van vaste en mobiele breekinstallaties en van sorteerinstallaties, producenten van bouwmaterialen, wegenbouwers en grondwerkers, ontwerpers en aannemers, keuringsinstellingen, opdrachtgevers (niet alleen private maar in belangrijke mate ook publieke die via standaardbestekken een voorbeeldfunctie kunnen vervullen) en overheidsinstellingen zoals OVAM (de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij) en het departement LNE (Leefmilieu, Natuur en Energie).

2.3. Succesfactoren voor een geslaagde transformatie

Bij elk van de voormelde uitdagingen is het belangrijk dat rond de gevonden oplossingen een voldoende groot draagvlak tot stand kan komen. De oplossingen zullen slechts succes kennen als zij beantwoorden aan de volgende criteria:

- zij moeten betaalbaar zijn voor de overgrote meerderheid van de opdrachtgevers;
- zij moeten een positieve invloed hebben op de woonomstandigheden en moeten dus het comfort van de bewoners of gebruikers bevorderen, moeten bijdragen tot een aangename leefomgeving en mogen hun gezondheid niet schaden;
- zij moeten bouwtechnisch duurzaam zijn en moeten gepaard kunnen gaan met een veilige uitvoering en werkbare arbeidsomstandigheden;
- zij moeten naar de opdrachtgever meer garanties voor een degelijke afwerking bieden, wat uiteindelijk het imago van de bouw ten goede zal komen;
- zij moeten overeenstemmen met de principes van maatschappelijk verantwoord ondernemen.

Om aan deze eisen tegemoet te komen:

- is het belangrijk meer dan nu tot een ketenbenadering te komen waarbij de verschillende bij het bouwproject betrokken partijen over de volledige bouwcyclus gezamenlijk resultaatgericht de tevredenheid van de opdrachtgever nastreven in plaats van in geval van foutieve uitvoering de verantwoordelijkheid naar elkaar door te schuiven;
- is een transformatie van heel het bouwproces nodig dat naast de bouwbedrijven ook andere actoren omvat zoals studiebureaus, ontwerpers, producenten van bouwmaterialen, financiële instellingen enz.;
- is meer interactie tussen deze uiteenlopende actoren vereist terwijl de bouw momenteel nog altijd wordt gekenmerkt door een hoge mate aan versnippering.

Daardoor is er juist binnen de bouwsector ruimte voor meerwaarde in die zin dat er mogelijkheden zijn voor zogenaamde 'waardeketens', d.w.z. dat er door uitwisseling en overleg tussen de diverse betrokken actoren nog een belangrijke toegevoegde waarde tot stand kan komen die groter is dan de som van de afzonderlijke delen.

Het is nu niet de bedoeling rond deze succesfactoren een apart transformatieplatform of thematische werkgroep op te richten. Het is wel belangrijk ze mee te nemen bij elke verdere bespreking in de verschillende platformen en werkgroepen.

3. Concretisering van de langetermijnvisie

3.1. Transformatieplatformen en thematische werkgroepen

Een Rondetafel Bouw moet ertoe leiden dat in het kader van de voormelde langetermijnvisie:

- nieuwe **transformatieplatformen** tot stand komen met telkens een netwerk van diverse actoren die samen een welbepaalde transformatie willen realiseren met een hoge potentie, niet alleen in eigen land maar ook in het buitenland én met een belangrijke hefboom voor de Vlaamse economie;
- deze platformen **specifieke transformatietrajecten** zullen gaan uittekenen met aanduiding van wie welke bijdrage kan leveren;
- uit deze platformen **clusters van pionierende bedrijven** ontstaan die deze waardeketens concreet vorm geven en vermarkten.

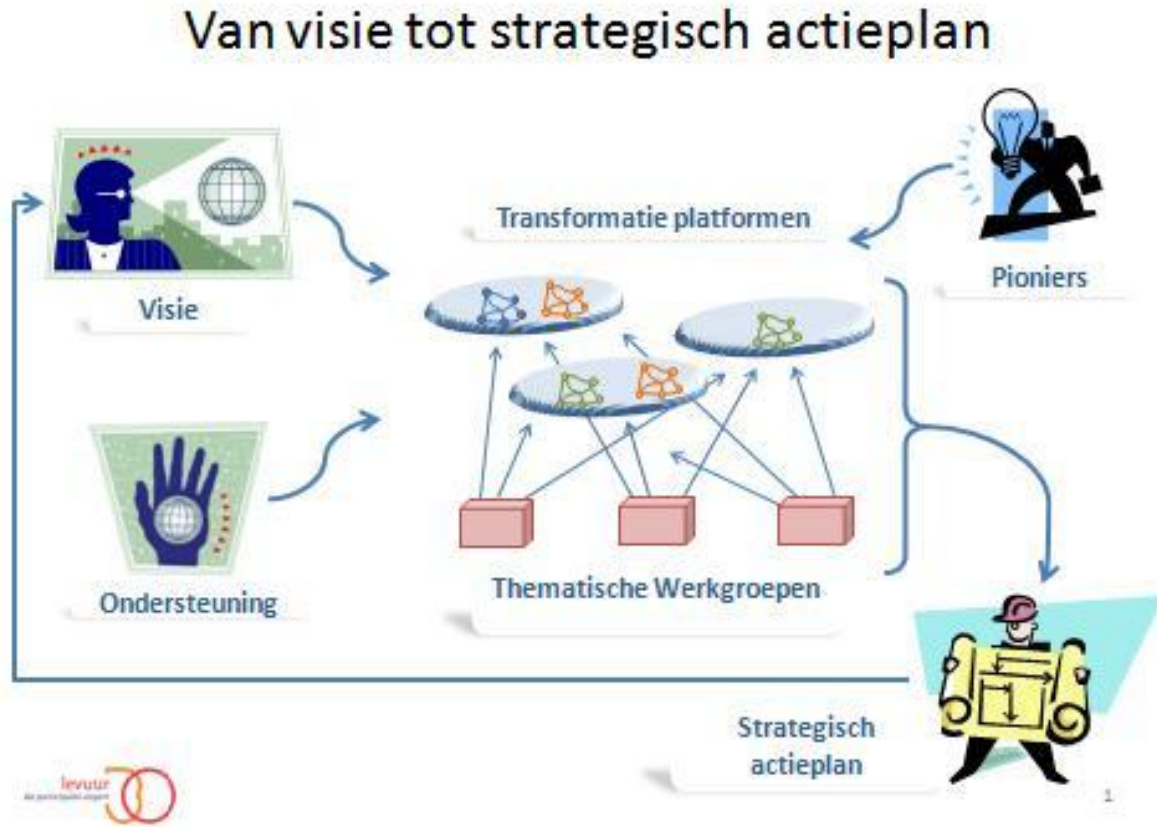
Dat een dergelijke aanpak wel degelijk mogelijk is, bewijzen de bedrijvenclusters die zich nu reeds binnen de bouw-, energie- en milieucluster hebben gevormd:

- voor de bouw van windmolenparken, zowel offshore als onshore, met bedrijven die masten en wieken bouwen en installeren, die tandwielkasten produceren, die transformatoren uitbouwen, die voor offshore windmolenparken de nodige baggerwerken uitvoeren, die nadien de onderhoudswerken uitvoeren enz.;
- voor systemen op basis van geothermie met firma's die boringen uitvoeren, warmtepompen produceren en installeren, aangepaste systemen van betonkernactivering kunnen toepassen, met name in het kader van het IWT-project Smart Geotherm.

Het transformatieproces dat de Rondetafel Bouw wil realiseren, kan als volgt worden geschematiseerd:

Grafiek 2: schematische voorstelling van transformatieproces

De Rondetafel Bouw beoogt echter niet alleen een transformatie van het private bouwbedrijf maar tegelijk een aanpassing van het zogenaamd ‘flankerend’ beleid van de overheid ten gunste van het bouwbedrijf.

Het kan daarbij gaan om:

- aanpassingen aan de werking van de administratie;
- wijzigingen in de regelgeving, d.w.z. in decreten en uitvoeringsbesluiten;
- concrete projectgebonden financiële steun op basis van bestaande, aangepaste of nieuwe instrumenten.

Bij dit laatste punt denken we onder meer aan het Tina-fonds, de proeftuinen en de gesubsidieerde voortrajecten in het kader van het programma Fabriek van de Toekomst.

Hiervoor is het nuttig naast de transformatieplatformen ook een aantal thematische werkgroepen op te richten. Deze werkgroepen hebben niet tot doel concrete clusters van bedrijven tot stand te brengen maar wel een aantal instrumenten te bedenken die de realisatie van bedrijvenclusters zullen bevorderen. Zo zullen een aantal bedrijvenclusters een belangrijk exportpotentieel bezitten of nieuwe talenten vergen. Thematische werkgroepen op het vlak van export en opleiding zullen dan kunnen onder meer nagaan hoe het Vlaamse export- en opleidingsbeleid hier best kunnen op inspelen.

3.2. Op te richten transformatieplatformen

Op basis van de langetermijnvisie die in hoofdstuk 2 werd geschetst, heeft de kerngroep een eerste selectie van op te richten transformatieplatformen gemaakt. Zij heeft daarbij keuzes gemaakt en prioriteiten vastgelegd. Het was niet de bedoeling nu reeds rond al de opgesomde uitdagingen een platform op te richten. Zo heeft de kerngroep beslist de problematiek van het grondstofverbruik en het hergebruik nu nog niet in het kader van de Rondetafel Bouw te behandelen.

Bij elk van de transformatieplatformen die de kerngroep heeft geselecteerd, is vermeld welke organisatie dit platform zal trekken. Tevens werden indicatief reeds een aantal concrete voorbeelden toegevoegd van hoe private actoren met uiteenlopende specialiteiten een waardeketen kunnen vormen. In elk van de hierna volgende platformen is er ook duidelijk een mogelijke betrokkenheid van een of meerdere publieke actoren alsook van kennisinstellingen.

Aansluitend bij uitdaging 1)

a) Transformatieplatform rond de financiering van particuliere energiezuinige woningen

Om tot energiezuinige particuliere woningen te komen is het cruciaal dat particulieren de initiële financiële drempel voor een duurdere energiezuinige woning kunnen overwinnen.

Daarvoor is onderling overleg nodig:

- met de financiële instellingen die ertoe moeten worden aangezet bij de toekenning van leningen rekening te houden met de energiezuinigheid van de woning op lange termijn;
- rond een instrument (zoals bijvoorbeeld de E- en de Re-calculator) dat de energiebesparende effecten van de meerinvesteringen precies in kaart brengt;
- met betrekking tot de uitvoeringskwaliteit en het energiebesparingsresultaat die aannemers kunnen garanderen;
- over een overheidsmeetpeil (E-peil) dat een betrouwbare weergave van het latere energieverbruik moet zijn.

Dit overleg zou moeten leiden tot clusters van ontwikkelaars, aannemers en financiële instellingen die voor laag energie woningen in gunstigere leningvoorwaarden voorzien, niet alleen bij groepswoningbouw maar ook bij individuele woningbouw en bij woningrenovaties.

De VCB zal dit platform trekken. Een aantal nog af te spreken specifieke deelaspecten zal Bouwunie op zich nemen.

Aansluitend bij uitdagingen 1) en 2)

b) Transformatieplatform rond gebruik van PPS-constructies

Doordat de overheden jarenlang te weinig hebben geïnvesteerd, is in België en Vlaanderen op verschillende domeinen (scholenbouw, missing links, verzorgingsinstellingen) de komende jaren een belangrijke inhaaloperatie nodig. Bovendien moet het bestaande overheidspatrimonium worden uitgebreid omwille van de sterk groeiende bevolking en verplicht de Europese Unie op verschillende domeinen (energiezuinigheid, hernieuwbare energie ...) de overheden ertoe het voorbeeld te geven. Naast minstens een behoud van hun huidige reguliere investeringen zullen de overheden de komende jaren blijvend een beroep moeten doen op PPS-constructies om al deze uitdagingen op korte termijn aan te kunnen.

Het komt er nu op aan PPS-constructies op te zetten die haalbaar zijn voor een groot deel van de Belgische aannemers, financierbaar zijn en tegelijk beantwoorden aan de strengere Europese criteria op het vlak van ESR-neutraliteit.

Betrokken partijen zijn:

- publieke opdrachtgevers en de studiebureaus die op hun vraag de PPS-bestekken mee opstellen;
- aannemers;
- financiële instellingen, beleggingsfondsen en andere investeringsmaatschappijen;
- het Vlaams Kenniscentrum PPS en de PMV (Participatiemaatschappij Vlaanderen).

Dit kan leiden tot nieuwe clusters van bedrijven die in aanmerking komen voor PPS/DBFM-projecten.

ORI Vlaanderen, de brancheorganisatie van advies- en ingenieursbureaus, zal dit transformatieplatform trekken.

Aansluitend bij uitdaging 2)

c) Transformatieplatform rond waterrobuust bouwen

Gezien de schaarse ruimte in Vlaanderen is het belangrijk dat terreinen die voor wonen en bedrijvigheid zijn bestemd en die overstromingsgevoelig zijn, toch nog maximaal voor bebouwing beschikbaar blijven. Dit vereist naast collectieve voorzieningen (zoals bufferbekkens en dijken) ook aanpassingen aan individuele gebouwen.

Dit platform sluit dus aan bij de toenemende vraag naar woningen en andere gebouwen die:

- efficiënter omgaan met regenwater;
- zelf een betere bescherming bieden tegen waterschade als aanvulling bij de collectieve beschermingsmaatregelen.

Deze transformatie gaat volgende groepen aan:

- aannemers die nieuwe riolen aanleggen of oude rioleringen renoveren;
- aannemers van hellende en platte daken;
- aanleggers van groendaken, terrassen en bestratingen;
- verkavelaars;
- ontwerpers en architecten.

De nieuwe regelgeving op de watertoets speelt hierbij een belangrijke rol. Vermits een bouwverbod op overstromingsgevoelige woon- en bedrijventerreinen uitzonderlijk zal zijn, zal het erop aankomen op dit vlak met creatieve oplossingen naar voor te komen.

Dit transformatieplatform wordt getrokken door de Vlaamse Architectenorganisatie NAV.

3.3. Op te richten thematische werkgroepen

Tevens heeft de kerngroep van de Rondetafel Bouw beslist drie thematische werkgroepen op te richten. Typisch voor deze werkgroepen is dat zij niet de creatie van concrete bedrijvensclusters tot doel hebben. In deze werkgroepen zullen wel bredere thema's aan bod komen die voor de verschillende bedrijvensclusters relevant zijn. Op die manier bieden zij ondersteuning aan de dynamiek die in de transformatieplatformen tot stand komt. Zij hebben tot doel nieuwe of aangepaste stimuli te bedenken over de verschillende bedrijvensclusters heen en met name na te gaan welke 'flankerende' rol de overheid hierbij kan spelen.

a) Thematische werkgroep rond de bevordering van export

Naast de export van materialen wordt de bouw gekenmerkt door een belangrijke export van diensten. Op Belgisch niveau kan die op zes miljard euro per jaar worden geraamd. In bepaalde domeinen staat de Belgische/Vlaamse bouw nu al sterk in het buitenland zoals bij de uitvoering van waterbouw-, bagger- en bodemsaneringswerken, de recyclage van bouw- en slooppuin en bodem en de planning en coördinatie van complexe bouwwerken.

Of de export van bouwmaterialen en -diensten vanuit Vlaanderen verder zal toenemen, hangt af van de mate waarin de Vlaamse bouwsector zich zelf sneller transformeert dan de bouwsector in de andere landen, in eerste instantie in vergelijking met de andere Europese lidstaten. Belangrijk is ook dat de eigen knowhow voldoende kan worden omgezet in toonaangevende projecten in eigen land, zoals bijvoorbeeld in het project Vlaamse Baaien. Binnenlandse referenties zijn immers cruciaal voor de export, vooral om toegang te krijgen tot landen waar men tot nu toe nog niet actief was.

We merken dat een aantal binnenlandse allianties zich ook (kunnen) doorzetten naar de export zoals:

- Vlaamse investeerders die voor hun buitenlandse investeringen een beroep doen op Belgische ontwerpers en aannemers;
- Vlaamse ontwerpers en studie bureaus die actief worden in het buitenland en daar Vlaamse bedrijven bij de uitvoering betrekken;
- coördinerende hoofdaannemers die gespecialiseerde onderaannemers mee naar het buitenland trekken.

Voor de export van bouwdiensten is een bijzondere aanpak vereist. Het is belangrijk dat de werkgroep nagaat:

- domeinen het meest exportpotentieel kunnen opleveren;
- welke landen de meeste exportkansen bieden;
- welke bijkomende initiatieven FIT (Flanders Investment and Trade) en FITA (Flanders International Technical Agency) kunnen nemen om deze exportkansen te verhogen.

De VCB is trekker voor deze werkgroep.

b) Thematische werkgroep rond verbreding van de rekrutering en bevordering van skills in de bouw

De laatste vijf jaar is de tewerkstelling in de bouw en de bouwverwante sectoren blijven toenemen ondanks de zware economische crisis. Bovendien bestaat er nog een belangrijk tewerkstellingspotentieel. Om al de voormelde uitdagingen aan te kunnen is het cruciaal dat de bouw-, energie- en milieucluster over voldoende menselijk talent zal kunnen beschikken.

Daarin kunnen twee aspecten worden onderscheiden: een kwalitatief en een kwantitatief aspect.

Op inhoudelijk vlak zien we de ontwikkeling van heel wat nieuwe (groene) beroepen binnen de bouwsector terwijl bestaande beroepen grondig veranderen (vergroenen). Tegelijk neemt bij de aannemingsbedrijven de vereiste ontwerpcapaciteit toe, met name voor de detaillering van afwerking en technische installaties. In toenemende mate worden bouwbedrijven kennisbedrijven die meer dan voorheen hoger geschoolden aanwerven. Dit alles vergt aangepaste opleidingsinhouden, opleidingsstructuren en opleidingssteun.

Maar de sector wordt ook geconfronteerd met een almaar acuter kwantitatief probleem. De sector vergrijsst. Daardoor dreigt de komende jaren een omvangrijke uitstroom op gang te komen. Het zal belangrijk worden om het ouder wordende werknemersbestand langer in de bouw te laten werken. Samen met de overheid moeten de bouwbedrijven dit mee mogelijk maken, bijvoorbeeld door een leeftijdsbewust personeelsbeleid.

Op hetzelfde ogenblik dreigt er minder instroom te komen vanuit traditionele rekruteringskanalen zoals het onderwijs. Het secundair bouwonderwijs kunnen we wel aantrekkelijker maken voor jongeren door meer dan nu een dynamische doorstroming binnen de bouwopleidingen op gang te brengen, van secundair naar hoger onderwijs en van professionele bachelor naar master. TSO- en BSO-leerlingen krijgen daardoor een ruimer toekomstperspectief. Maar tegelijk zullen de bouwbedrijven hun rekruteringsbasis moeten verbreden tot doelgroepen die zij vandaag nog onvoldoende bereiken, in eerste instantie tot de allochtonen. Het beleid zal op dit vlak sturend moeten optreden. De sectorale samenwerking met de VDAB en de inzet van nieuwe rekruteringsystemen, zoals de lokale bouwpools, moeten worden versterkt.

FVB-Constructiv (Fonds voor Vakopleiding in de Bouwnijverheid) heeft op het vlak van opleiding en rekrutering al veel ervaring opgedaan. Deze werkgroep houdt hier dan ook ten volle rekening mee.

ACV Bouw-Industrie & Energie zal deze werkgroep trekken.

c) Thematische werkgroep rond werkbaarheid, veiligheid en welzijn op het werk

Het is belangrijk de ontwikkeling van nieuwe producten, nieuwe technieken en nieuwe werkmethoden in de bouw ook steeds te bekijken in het licht van de aspecten werkbaarheid, veiligheid en welzijn. Deze thematische werkgroep zal nadenken over de mogelijkheden om de werknemers in de bouw in gezonde en veilige arbeidsomstandigheden aan het werk te hebben en te houden.

Volgens de Stichting Innovatie & Arbeid van de SERV heeft 'werkbaar' werk onder meer te maken met de afwezigheid van psychische vermoeidheid, het welbevinden in het werk, de leermogelijkheden en een gezonde werk-privébalans van de werknemer. De werkgroep moet nagaan hoe we het evenwicht kunnen verbeteren. Een specifiek aandachtspunt is hoe we er kunnen voor zorgen dat oudere bouwwerknemers aan de slag blijven in de sector, rekening houdend met een mogelijke verlenging van de beroepsloopbaan, en dat zij niet noodgedwongen de arbeidsmarkt moeten verlaten door gezondheidsproblemen.

Interessante stakeholders zijn, naast de sociale partners, de Stichting Innovatie & Arbeid en NAVB-Constructiv (Nationaal Actiecomité voor Veiligheid en Hygiëne in het Bouwbedrijf). Deze werkgroep houdt ten volle rekening met de onderzoeksresultaten en eerdere werkzaamheden van NAVB-Constructiv en de Stichting Innovatie & Arbeid.

ABVV Algemene Centrale zal deze werkgroep trekken.

4. Concrete werking van de Rondetafel Bouw

4.1. Kerngroep van de Rondetafel

De kerngroep van de Rondetafel Bouw bestaat uit de leden die de werkgevers- en werknemersorganisaties van de Vlaamse bouwsector hiervoor hebben afgevaardigd. De samenstelling is opgenomen in bijlage 1. Zij engageren zich ertoe de noodzakelijke transformatie in de sector constructief mee vorm te geven.

De heer Jef Lembrechts werd aangeduid als voorzitter van de kerngroep.

Vanaf de tweede fase van de Rondetafel Bouw wordt de kerngroep uitgebreid met vier vertegenwoordigers van de Vlaamse overheid.

4.2. Taken van de kerngroep

De kerngroep van de Rondetafel Bouw komt op geregelde tijdstippen en minstens één maal per trimester samen en heeft tot doel:

- transformatieplatformen en thematische werkgroepen op te starten;
- het proces in de platformen en werkgroepen op te volgen;
- na te gaan in welke platformen en werkgroepen de werkzaamheden vorderen, waar niet en waarom niet en desgevallend bij te sturen;
- een strategisch actieplan op te maken met wat al is gerealiseerd en nog moet gebeuren.

De besluiten van de transformatieplatformen en thematische werkgroepen worden steeds teruggekoppeld naar de kerngroep van de Rondetafel Bouw. Deze terugkoppeling is belangrijk om de kerngroep in staat te stellen zo nodig bij te sturen.

4.3. Relatie met andere overlegorganen

a) Relatie met VBOC

Terwijl de Rondetafel Bouw veeleer werkt aan een langetermijnstrategie voor de bouwsector, heeft het VBOC (Vlaams Bouwoverlegcomité) vooral tot doel een aantal items te bespreken die actueel op de politieke agenda van de Vlaamse regering staan. Doorgaans gaat het over bevoegdheidsoverschrijdende thema's en over thema's met een belangrijke impact op de bouwinvesteringen, in eerste instantie op de publieke investeringen maar ook op de private investeringen.

De vooruitgang geboekt op de Rondetafel Bouw wordt wel systematisch meegedeeld aan het VBOC. Deze rapportage is met name belangrijk telkens wanneer een duidelijk engagement van de Vlaamse regering wordt gevraagd.

b) Relatie met VESOC

De vooruitgang geboekt op de Rondetafel Bouw wordt eveneens systematisch gerapporteerd naar VESOC. Hiervoor zorgt het departement EWI.

c) Relatie met Innovatieregiegroep Bouw van de VRWI

De planning is dat de innovatieregiegroep Bouw van de VRWI (Vlaamse Raad voor Wetenschap en Innovatie) haar werkzaamheden midden februari 2012 zal kunnen afronden. Dat maakt het mogelijk de conclusies van deze innovatieregiegroep maximaal mee te nemen in het Rondetafelproces.

d) Relatie met Duwobo

Het actieterrein van het transitienetwerk Duwobo is tegelijk breder en smaller dan dat van de Rondetafel Bouw. Het is breder omdat het een ruimere waaier aan actoren omvat, met naast bedrijven onder meer ook ngo's, steden, gemeenten en provincies. De Rondetafel Bouw zal daarentegen voornamelijk beperkt blijven tot partijen uit het bedrijfsleven en overheidsinstanties die direct het bedrijfsleven ondersteunen. Tegelijk zal de Rondetafel Bouw op inhoudelijk vlak ruimer gaan dan duurzaam bouwen en wonen. Zo is intussen al beslist dat de Rondetafel Bouw dieper zal ingaan op de creatie van nieuwe PPS-structuren en exportbevorderende instrumenten.

Weliswaar bestaan er raakvlakken, onder meer op het vlak van duurzaamheid en betaalbaar wonen, de uitbouw van duurzame wijken en de aanpassing van competentieprofielen aan de actuele tendens naar duurzaam bouwen. Voortbouwen op het 'acquis' van Duwobo en verdere wederzijdse terugkoppeling zijn belangrijk om dubbel werk te voorkomen. Bij de besprekingen binnen de Rondetafel Bouw is het belangrijk te coördineren met de vorderingen binnen het netwerk Duwobo.

4.4. Verdere werking naar een strategisch actieplan

Na de startvergadering komt het erop aan het actieterrein van de opgerichte platformen en werkgroepen nog duidelijker af te bakenen. Een platform of werkgroep zal des te efficiënter werken naarmate het actieterrein preciezer is geformuleerd.

In eerste instantie is het aangewezen binnen het platform of de werkgroep met een beperkt aantal personen het actieterrein en de finale doelstelling te preciseren. Maar zodra het te behandelen transformatietraject of thema duidelijk is afgebakend, is het aangewezen breder uit te nodigen naar alle partijen die op dit vlak nieuwe wegen willen verkennen en daartoe graag een substantiële bijdragen willen leveren. Dit betekent ook dat de geselecteerde problematiek optimaal moet aansluiten bij zaken waarmee bedrijven actueel bezig zijn en op het punt staan allianties of veranderingen door te voeren.

Bij de concretisering moeten continu de volgende vragen worden gesteld:

- kan dit leiden tot een transformatie in de sector, hetzij via de meerwaarde die gecreëerd wordt, hetzij door de manier waarop het gebeurt?
- kan hier meerwaarde worden gecreëerd waarvoor klanten bereid zijn te betalen?
- ziet de overheid hier maatschappelijke meerwaarde in en wil ze deze investeringen daarom mee ondersteunen?
- kan dit bijdragen aan de realisatie van de lange termijnvisie voor de sector?
- is hier mogelijkheid tot samenwerking over de sectorgrenzen heen?
- is hier potentieel voor nieuwe tewerkstelling in eigen regio?
- is hier potentieel voor internationalisering en export?
- is dit voldoende onderscheiden van andere initiatieven?

Elk platform en elke werkgroep bekijkt dus ook wat op zijn of haar actieterrein intussen reeds als onderzoeksresultaten beschikbaar is en wat andere organisaties, platformen, raden enz. reeds hebben uitgewerkt. Bijlage 2 geeft een eerste summier overzicht van het reeds uitgevoerd studiewerk en bijlage 3 somt een aantal instanties, raden en initiatieven op die raakvlakken vertonen met thema's die in de Rondetafel Bouw zullen worden behandeld.

Uiteindelijk is het de bedoeling in de transformatieplatformen tot innovatieve clusters van bedrijven te komen. Aansluitend wordt in de thematische werkgroepen gekeken naar een aangepast 'flankerend' beleid. Het is dus belangrijk dat de overheid na de startfase continu bij het rondetafelproces wordt betrokken. Al wat in de platformen en werkgroepen gebeurt en nog moet gebeuren, wordt nader omschreven in een actieplan.

Het is ook belangrijk de coherentie van het geheel te bewaken. De werking moet blijven kaderen binnen de visie die in hoofdstuk 2 werd ontvouwd. Een jaar na de startvergadering – tegen eind januari 2013 – wordt een eerste synthesenota over de werking van de Rondetafel Bouw uitgewerkt.

4.5. Communicatieplan

De Rondetafel Bouw moet uitgroeien tot een breed wervend verhaal voor de bouw-, energie- en milieucluster.

Dit vergt aangepaste communicatietools: website, artikels en reportages over succesverhalen, enz.

Bijlage 1

Samenstelling van de kerngroep Rondetafel Bouw

1	BORLOO	Deef	ACV - BIE
2	CONVENTS	Frank	LBC-NVK
3	COUMANS	Jan	VCB Bestuurder
4	DAERDEN	Justin	ACV - BIE
5	DE BIE	Anya	ORI
6	DE DEYN	Erwin	BBTK
7	DE GOIGNIES	Gerrit	VCB
8	DEDEYNE	Maarten	ACLVB
9	DESMEDT	Sven	ACLVB
10	DESMET	Rik	ABVV Algemene Centrale
11	DILLEN	Marc	VCB
12	LEMBRECHTS	Jef	VCB Ondervoorzitter
13	MAES	Christophe	VCB Voorzitter
14	MASSCHELEIN	Hilde	Bouwunie
15	MEULEMAN	Jan	VCB Ondervoorzitter
16	PITTOORS	An	Bouwunie
17	SWINGS	Alex	ABVV Algemene Centrale
18	VAN PUT	Marc	ORI
19	VANTHOURENHOUT	Stefaan	ACV - BIE
20	VERSTRAETE	Bart	NAV

Bijlage 2

Waar staan we? Waar gaan we naar toe?

Op vlak van energiezuinigheid

- Recentste statistieken van VEA over nieuwe gebouwen en over bestaande gebouwen (op basis van energieprestatiecertificaten)
- Stand van zaken in verband met Vlaams energierenovatieprogramma
- Aan te vullen met cijfers van andere lidstaten, wat betreft hernieuwbare energie op basis van nationale actieplannen
- Nieuw decreet en nieuw besluit met verdere verstrenging van de eisen

Op vlak van hergebruik

- Recent synthesesrapport van VITO over effectiviteit van grinds substitutie in opdracht van Onderzoekscomité van Grindfonds
- Nieuw materialendecreet en materialenbesluit

Op vlak van nieuwe bouwvormen

- Recente hervorming van de watertoets: conclusies van congres van 10 november 2011

Op vlak van export

- Statistieken van Nationale Bank van België over export van bouwmaterialen
- Nieuwe onderzoek inclusief enquête van de VCB over export van bouwdiensten

Op vlak van logistiek

- Eerste onderzoeksresultaten van het project 'bouwlogistiek' van het Vlaams Instituut voor Logistiek (VIL)

Bijlage 3

Bestaande instrumenten, platformen en aanverwante initiatieven

In verband met Vlaams regeringsbeleid

- VBOC (Vlaams Bouwoverlegcomité), met klemtoon op investeringen

Op vlak van duurzaam bouwen

- Duwobo: transitie management duurzaam wonen en bouwen
- Provinciale steunpunten duurzaam bouwen
- Belgian Sustainable Building Council

Op vlak van laag energie bouwen

- Innovatieplatform van project Energieneutraal bouwen zonder meerkost in kader van programma Innovatief Aanbesteden

Op vlak van hernieuwbare energie

- IWT-project Smart Geotherm

Op vlak van hergebruik

- Vijf deelprojecten in kader van uitvoeringsplan Milieuverantwoord materiaalgebruik en afvalbeheer in de bouw van OVAM

Op vlak van logistiek

- VIL-project over bouwlogistiek

Op vlak van opleiding en tewerkstelling

- FVB-Constructiv
- Sectorconvenant bouw

Op vlak van arbeidsinnovatie

- NAVB-Constructiv
- Stichting Innovatie & Arbeid
- Flanders Synergy

Op vlak van innovatie

- Vlaams InnovatieBouwplatform van IWT en WTCB
- Innovatieregiegroep Bouw van de VRWI

Op vlak van export

- FITA (Flanders International Technical Agency)
- FIT (Flanders Investment & Trade)